

Egypt

Menneskerettighetene er i krise i Egypt. Landets makthavere bruker brutale virkemidler for å tvinge til taushet alle som engasjerer seg for menneskerettighetene eller politisk endring. Dette rammer blant annet journalister, forfattere, fagforeningsaktivister, personer som prøver å stille til valg og kvinner som står frem og avslører seksuelle overgrep. Mange tusen har havnet i vilkårlig arrest og holdes gjerne fengslet i årevis uten dom, eller de bare «forsviner» etter å ha blitt tatt av politiet. Tortur er svært utbredt, enten for å tvinge personer til «tilståelser» eller bare for å spre frykt. Drap begått av politi eller militære blir svært sjeldent gransket.

Det er imidlertid ikke bare personer som anses for å være politisk aktive som er i stor fare i Egypt. Personer som har en annen identitet eller tro enn det statens makthavere anser som «normalt» møter også undertrykkelse og overgrep. Homofili, eller det å uttrykke støtte for homofile, er straffbart. Kristne blir hindret i å utøve sin religion i frihet, og myndighetene gjør lite for å beskytte kristne mot drap og andre overgrep fra religiøse ekstremister.

Når de som blir arrestert av politiske årsaker faktisk stilles for retten, skjer dette ofte i urettferdige masserettssaker, gjerne foran militærdomstoler, der opptil flere hundre tiltalte om gangen blir dømt til lange fengselsstraffer eller til døden, uten en reell mulighet til å forsvare seg.

Menneskerettighetsforkjempere

Det kan virke sånn at egyptiske myndigheter er spesielt redde for personer som snakker åpent om menneskerettigheter eller prøver å bistå de som har vært utsatt for diskriminering eller andre menneskerettighetsbrudd. En utydelig utformet lov fra 2017 som regulerer og begrenser virksomheten til uavhengige organisasjoner brukes som grunnlag for å kvitte seg med kritiske stemmer. Menneskerettighetsforkjempere og advokater blir kalt inn til avhør og truet eller på andre måter trakassert, og hvis de nekter å gi seg, risikerer de tortur, varetekt og lange fengselsstraff.

Forfølgelsen av menneskerettighetsforkjempere i Egypt går ikke bare ut over ytringsfrihet og demokrati. Vold mot kvinner, diskriminering av minoriteter og situasjonen for boligløse er blant de sakene som forsvinner fra den politiske dagsordenen fordi de som tar opp utfordringer og foreslår reformer tvinges til taushet.

Tvungen forsvinning

Mange egyptere som blir arrestert av politiske årsaker «forsviner» bare, og det kan ta lang tid før deres familier får vite hvor det er blitt av dem. Personer som holdes fengslet på hemmelig sted er i spesielt stor fare for å bli torturert, for eksempel for å tvinge dem til å skrive under en konstruert «tilståelse».

Tvungen forsvinning – det vil si det at personer blir fengslet av myndighetene uten at noen andre vet hvor de er og hva som har skjedd med dem – er forbudt gjennom flere bestemmelser i internasjonal rett som også Egypt har sluttet seg til.

Mer informasjon

Om menneskerettighetssituasjonen har vårt internasjonale sekretariat skrevet dette:

<https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/egypt/>

Annen bakgrunnsinformasjon finner du blant annet her:

FN-sambandet: <https://www.fn.no/Land/Egypt>

BBC Country Profiles: <https://www.bbc.com/news/world-africa-13313370>

FN om tvungen forsvinning: <https://www.unric.org/no/nyhetsarkiv/27554-nar-mennesker-forsviner>

Hellas

Hellas er et parlamentarisk demokrati basert på et flerpartisystem og frie valg, og har et fungerende rettsstatlig system med uavhengige domstoler. Landet er medlem i Europarådet og i EU, og landets lover er tilpasset Europarådets bestemmelser om menneskerettighetene. I tillegg har Hellas sluttet seg til de aller fleste internasjonale avtaler om menneskerettighetene.

Hellas er et av de landene i Europa som ble hardest rammet av den globale økonomiske krisen fra 2008, noe som medførte høy arbeidsledighet, drastiske kutt i utgifter blant annet for sosial velferd og en kraftig fall i levestandarden. I de siste årene har det begynt å gå oppover med den greske økonomien, men utfordringene er fortsatt store. Hver tredje unge greker er arbeidsledig.

Mangel på tilgang til arbeid og økt fattigdom er imidlertid ikke de eneste utfordringene for menneskerettighetene i Hellas. Landet rangerer på siste plass av alle EU-land når det gjelder likestilling mellom menn og kvinner (ifølge [likestillingsindeksen til European Institute for Gender Equality](#)). Greske militærmyndigheter arresterer og straffer regelmessig personer som nekter militærtjeneste av samvittighetsgrunner. Vold og trusler mot journalister fra høyreekstreme grupper er blitt en alvorlig fare for pressefriheten.

Migrantarbeidere og personer med innvandrerbakgrunn i Hellas møter rasisme, diskriminering og utnyttelse på mange forskjellige måter. De er utsatt for rasistisk vold og hat fra private aktører, og det har vært en rekke saker der betjente i gresk politi har blitt anklaget for tortur og andre overgrep mot asylsøkere og migranter. I 2017 ble Hellas dømt av Den europeiske menneskerettighetsdomstol for å ha vært medskyldig i at over 40 migrantarbeidere og ofre for menneskehandel fra Bangladesh hadde vært utsatt for tvangsarbeid på en jordbærplantasje.

Asylsøkere i Hellas

Hellas er et av de landene i EU der det ankommer flest asylsøkere. Mange av dem kommer sjøveien og havner på en av øynene i Egeerhavet. På øynene Lesbos og Samos oppholder det seg mange ganger flere asylsøkere enn det man har kapasitet til, og de humanitære forholdene der blir stadig verre. Andre europeiske land, inkludert Norge, har hittil avvist den greske regjeringens gjentatte bønn om å ta imot en del av asylsøkerne fra Lesbos og Samos.

Greske myndigheter selv er imidlertid heller ikke villige til å avlaste øynene ved å forflytte asylsøkerne til fastlandet. På linje med politikken til de fleste andre europeiske landene er deres prioritet å skremme bort asylsøkere ved å behandle dem så dårlig som mulig – en strategi som umulig kan lykkes overfor mennesker som allerede har mistet alt og er på flukt som siste utvei for å få en sjanse til sikkerhet og et verdig liv.

Mer informasjon

Mer om menneskerettighetssituasjonen i Hellas finner du på hjemmesiden til Amnestys internasjonale sekretariat: <https://amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/greece>

Annen bakgrunnsinformasjon om Hellas finner du blant annet her:

FN-sambandet: www.fn.no/Land/Hellas

BBC Country Profiles: <https://www.bbc.com/news/world-europe-17372520>

Flyktninghjelpen: <https://www.flyktninghjelpen.no/global/landprofiler/europa/hellas/>

Iran

Iranske myndigheter driver en aggressiv politikk for å hindre folk i å benytte seg av sin rett til ytrings-, religions- og forsamlingsfrihet. I 2018 alene havnet flere hundre personer i fengsel for kritikk av regjeringen eller av de religiøse lederne, som har mest av den reelle makten i staten. Rettssakene er ofte svært urettferdige.

Blant de som blir fengslet eller dømt til pisking for sine meningsyttringer i Iran er mange journalister. Iranske myndigheter fører streng sensur av alle medier og blokkerer Facebook, YouTube, Twitter og satellittoverføringen av mange utenlandske tv-programmer.

Tortur og annen mishandling er utbredt i Iran. Tortur brukes både for å tvinge personer til å «tilstå» forbrytelser, for å straffe politiske aktivister og for å spre frykt. I tillegg bruker iranske myndigheter grusomme straffemetoder som pisking eller amputasjoner, som er forbudt etter internasjonal rett.

Iran er et av de landene i verden som henretter flest mennesker. I 2018 registrerte Amnesty over 250 henrettelser i landet, men det kan være et stort mørketall. Minst syv personer ble henrettet for handlinger de hadde begått som barn, stikk i strid med FNs barnekonvensjon som Iran har sluttet seg til.

Mange straffbare handlinger man kan bli dømt til døden for i Iran er svært uklart definert, som for eksempel å «fornærme profeten», å «spre moralsk fordervelse» eller «fiendtlighet mot Gud». Dette gir makthaverne et stort spillerom for å kvitte seg med personer de ikke liker. Folk kan også bli dømt til døden for homofili eller for å ha forhold utenom ekteskap.

Diskriminering av kvinner

Iran har mange lover og regler som er svært diskriminerende mot kvinner og begrenser kvinnenens frihet og mulighet til å ha kontroll over sine egne liv og sin egen kropp. Iransk lov stempler kvinner som mindreverdige både i familien, på arbeidsplassen, i forhold til skilsmisse og arverett, og i det offentlige livet.

Barneekteskap og partnervold er utbredt i Iran, og kvinner og jenter får lite beskyttelse mot den type overgrep. I fjor diskuterte det iranske parlamentet et lovforslag som skulle forby barneekteskap for jenter som er yngre enn 13, men det ble avvist. Iranske lovgivere har også gjentatte ganger avvist å forby at en mann slår sin kone eller voldtar henne.

Kvinnene i Iran har ikke en gang rett til å bestemme selv hva slags klær de vil ha på seg. Iranske lover pålegger alle kvinner å tildekke håret i offentligheten, og det finnes en rekke andre lover og regler for hvordan en kvinne skal være kledd og hvordan hun skal opptre for ikke å bli sett på som umoralsk. Et eget moralpoliti har myndighet til å stoppe en kvinne på gaten, kontrollere hennes utseende og arrestere henne hvis de for eksempel mener at for mye av håret hennes er synlig eller hennes klær er for fargerike. Kvinner som blir funnet skyldig i å ha opptrådd usømmelig kan bli dømt til lange fengselsstraffer eller til pisking.

Mer informasjon

Mer om menneskerettighetssituasjonen i Iran finner du på hjemmesiden til Amnestys internasjonale sekretariat: <https://amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/iran>

Annen bakgrunnsinformasjon om Iran finner du blant annet her:

FN-sambandet: www.fn.no/Land/Iran

BBC Country Profiles: www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14541327

Kina

Med rundt 1,4 milliarder innbyggere er Kina verdens mest folkerike land. Nesten hvert femte menneske i verden lever i Kina. Landet har også verdens nest største økonomi, etter USA.

Samtidig som den kinesiske økonomien vokser, blir kinesernes frihet, rettssikkerhet og muligheten til å påvirke myndighetene stadig mer begrenset. Støttet på moderne overvåkingsteknologi er kinesiske myndigheter godt i gang med å bygge en overvåkingsstat der de vil ha full oversikt – og full kontroll – over alle innbyggere til enhver tid.

Kina har riktignok et parlament, «Folkekongressen», og regelmessige valg, men intet reelt demokrati. Det kinesiske kommunistpartiet er det eneste partiet som er tillat. Kommunistpartiet bestemmer ikke bare hvem som skal lede staten og hvilke lover som skal vedtas. Partiets representanter kan også blande seg inn i rettssaker og bestemme hvordan saken skal avgjøres, eller forby advokater å føre saker der statens eller partiets omdømme kan stå på spill.

Samtidig som Kinas makthavere prøver å fremstå som uangripelige, er de livredde for at befolkningen kan begynne å motsette seg undertrykkelsen. Personer som setter spørsmålsteget ved kinesiske ledernes og det kinesiske kommunistpartiets absolutte makt og oppfordrer til en åpen diskusjon om hva slags stat kineserne vil leve i, blir sett på som farlige kriminelle. Etter kinesisk straffelov kan de som kritiserer myndighetene eller gir videre informasjon om menneskerettighetsbrudd bli dømt for å «spre ufred», «søke krangel», «undergrave staten» eller «gi videre statshemmeligheter til utlandet».

Alle som leverer internettjenester i Kina, er forpliktet til å legge til rette for sensur og samarbeide fullt med myndighetene når de for eksempel ønsker tilgang til brukerdata. Internett blir strengt kontrollert for at myndighetene skal kunne styre hva slags informasjon brukerne får tilgang til. Det er mange begrep det ikke er lov å søke på – for eksempel mange temaer som har med menneskerettigheter å gjøre. De som sprer eller søker forbudt informasjon, risikerer lange fengselsstraffer.

Mangel på yrings- og organisasjonsfrihet i Kina rammer også rettssikkerheten til arbeidstakere over hele landet. Det er forbudt å danne uavhengige fagforeninger eller å organisere seg for å forhandle sammen om lønn eller bedre arbeidsvilkår. Kommunistpartiets egen fagforening er den eneste som er tillat. Siden staten og partiet selv kontrollerer mange bedrifter eller har tette bånd til private bedriftseiere, er det som regel svært vanskelig og ofte umulig for arbeidstakere å forsvare seg mot urettferdig behandling, utnyttelse eller farlige forhold på arbeidsplassen.

Uigurer

Blant de som lider mest under undertrykkelse i Kina er uigurer og andre i all hovedsak muslimske minoritetsgrupper i regionen Xinjiang nordvest i Kina. Uigurene har andre tradisjoner og en annen kultur enn Kinas majoritetsbefolkning. De snakker også et språk som er i slekt med tyrkisk. Over mange år har kinesiske myndigheter jobbet målrettet for å utslette den uigurske kulturen. I tillegg har millioner kinesere fra andre deler av landet blitt oppmuntret til å flytte til Xinjiang og ta kontroll over forretninger og land som ble tatt fra uigurene.

Diskrimineringen av uigurene er sterkt preget av fiendtlighet mot islam. I slutten av 2016 startet kinesiske myndigheter en kampanje for å «bekjempe ekstremisme» i Xinjiang. Det har ført til massearrestasjoner av millioner mennesker, i all hovedsak uigurske muslimer. Mange ble sperret inn i såkalte politiske omskoleringsleire, andre ble dømt til fengsel eller har rett og slett «forsvunnet».

Mer informasjon

Mer om menneskerettighetssituasjonen i Iran finner du på [hjemmesiden til Amnestys internasjonale sekretariat](#). Annen bakgrunnsinformasjon finner du bl.a. via [FN-sambandet](#) og [BBC Country Profiles](#).

Mexico

Da Andrés Manuel López Obrador kom til makten som Mexicos nye president i desember 2018, lovet han at han ville prioritere å forbedre respekt for menneskerettighetene og jobbe for et Mexico der folk kan være trygge.

Omfattende grep for å beskytte menneskerettighetene i Mexico er sårt nødvendige. Hverdagen til store deler av landets befolkning er preget av sosial og økonomisk usikkerhet og ikke minst trusselen om vold, bortføringer og utpressinger som alltid er til stede. Det er ikke bare de mange kriminelle gruppene, som holder deler av landet i et jerngrep, som menneskene i Mexico må være redde for. Statens politi og andre sikkerhetsstyrker, som egentlig skal beskytte dem, er ofte like brutale i sin fremgangsmåte og har i de siste årene vært ansvarlige for omfattende bruk av tortur, vilkårlige drap eller tvungen forsvinning.

Blant de som er i spesielt stor fare er menneskerettighetsforkjempere som engasjerer seg for urfolk og miljøvern. I 2018 ble over 160 miljøvernere drept i Mexico, ofte i et samarbeid mellom hensynsløse selskaper, kriminelle og lokale myndigheter. Mange flere ble utsatt for trusler og vold og hengt ut av myndighetene som «terrorister».

Over 40 000 mennesker i Mexico er registrert som ofre for tvungen forsvinning. 40 000 familier leter fortvilt etter sine kjære som ble bortført av kriminelle eller tatt av statens sikkerhetsstyrker og aldri dukket opp igjen. Et av de tilfellene som har fått mest oppmerksomhet er «forsvinningen» av 43 studenter fra lærerhøyskolen i Ayotzinapa mens de var på vei til en demonstrasjon i 2014. Etter alt å dømme ble studentene bortført og muligens drept i samarbeid mellom lokalt politi og kriminelle.

Lópes Obrador og regjeringen hans har begynt med flere viktige tiltak. Presidenten har vist personlig engasjement for å arbeide mot tvungen forsvinning og tatt grep for å forbedre etterforskningen av slike saker. Rapporteringen om vold mot kvinner har blitt forbedret. Ikke minst har regjeringen tatt grep for å trekke landets militære ut av det som er politioppgaver, for eksempel kampen mot organisert kriminalitet.

Dessverre har regjeringen imidlertid vist mye mindre handlekraft for menneskerettighetene enn det presidenten har lovet. Vold og usikkerhet preger fortsatt menneskenes liv. Medlemmene i den nyopprettete Nasjonalgarden, som egentlig skulle erstatte innblanding av militæret i kampen mot kriminalitet, har fortsatt tette bånd til forsvaret, og muligheten til å holde dem ansvarlige for overgrep er begrenset. Under press fra amerikanske myndigheter blir Mexico også stadig mer hardhendt overfor asylsøkere fra Honduras, El Salvador og andre sentralamerikanske land som prøver å komme seg videre til USA.

Tortur

En av de største utfordringene for menneskerettighetene i Mexico er politiets og militærets omfattende bruk av tortur. Personer som blir arrestert er i stor fare for å bli banket opp, kvelt, påført strømstøt, voldtatt eller utsatt for mange andre brutale overgrep, for å tvinge dem til å «tilstå» forbrytelser eller angi andre, eller rett og slett for å spre frykt. For noen år siden vedtok Mexico en egen lov mot tortur, som blant annet fastslår at alle påstander om tortur må etterforskes og at ofrene har krav på medisinsk oppfølging og finansiell erstatning. I praksis har det imidlertid vært lite endring så lenge. Spesielt for personer som er fattige eller tilhører minoritetsgrupper er veien til å få rettferdighet etter at de har vært utsatt for tortur ofte veldig lang, byråkratisk, og dyr.

Mer informasjon

Mer om menneskerettighetssituasjonen i Mexico finner du på [hjemmesiden til Amnesty's internasjonale sekretariat](#). Annen bakgrunnsinformasjon om Mexico finner du blant annet via [FN-sambandet](#) og [BBC Country Profiles](#).

Sør-Sudan

Sør-Sudan rev seg løs fra Sudan og ble en selvstendig stat i 2011, etter en lang og brutal borgerkrig som kostet rundt to millioner menneskeliv. Menneskene i Sør-Sudan fikk imidlertid bare nytte to år med fred. I 2013 brøt det ut en konflikt mellom landets president Salva Kiir Mayardit og hans mektigste motstander, den tidligere opprørslederen Riek Machar. Resultatet var en ny borgerkrig som har herjet landet siden, og som har kostet flere hundretusen menneskeliv og utsatt millioner for sult og epidemier. Over fire millioner mennesker, nesten halvparten av landets befolkning, er på flukt.

Alle parter i den væpnete konflikten begår grusomme forbrytelser mot sivilbefolkningen, inkludert voldtekter og andre seksuelle overgrep, med nesten fullstendig straffefrihet. «Tror dere virkelig at vi vil straffeforfølge oss selv?» uttalte en representant for Sør-Sudans regjering overfor Amnestys etterforskere i fjor.

Sult og nød som følge av borgerkrigen blir forverret av at konfliktpartene hindrer eller angriper humanitære hjelpere fra FN eller frivillige organisasjoner og raner deres matlagre. I året 2017 alene ble minst 25 hjelpearbeidere drept og over 670 tonn med mat stjålet fra hjelpeorganisasjonenes lagre.

Det er imidlertid ikke bare borgerkrigen som overskygger livene til menneskene i Sør-Sudan. Personer som oppfattes som kritiske til myndighetene risikerer å bli vilkårlig arrestert og torturert av statens sikkerhetstjenester. Det samme gjelder journalister som uttaler seg kritisk om borgerkrigen eller omtaler menneskerettighetsbrudd.

Dødsstraff

Sør-Sudan er et av veldig få afrikanske land som fortsatt bruker dødsstraff. Antall henrettelser i Sør-Sudan har økt de siste årene. Hittil i år har 11 personer blitt hengt i Sør-Sudan, flere enn i alle andre år siden landets uavhengighet.

Sør-Sudan er også ett av ytterst få land i verden som regelmessig henretter personer for straffbare handlinger begått som barn. Dødsstraff for mindreårige lovbrøtere er uttrykkelig forbudt både av internasjonal rett og Sør-Sudans egen grunnlov. I september 2019 ble en ung mann hengt for et drap han hadde begått da han var 17 år gammel, altså under 18 og fortsatt et barn.

Mer informasjon

Mer om menneskerettighetssituasjonen i Sør-Sudan finner du på hjemmesiden til Amnestys internasjonale sekretariat: www.amnesty.org/en/countries/africa/south-sudan

Annen bakgrunnsinformasjon om Sør-Sudan finner du blant annet her:

FN-sambandet: www.fn.no/Land/Soer-Sudan

BBC Country Profiles: www.bbc.com/news/world-africa-14069082